

**САБКИ НАСРИ ОСОРИ
ИРФОНИИ ХОЧА АБДУЛЛОҲИ
АНСОРИ**

**ВЛИЯНИЕ МИСТИЧЕСКИХ
ЗНАЧЕНИЙ НА СТИЛЬ
ТВОРЧЕСТВА ХОДЖИ АБДУЛЛЫ
АНСАРИ**

**“THE INFLUENCE OF MYSTICAL
MEANINGS ON THE STYLE OF THE
WORKS OF KHOJA ABDALLAH
ANSARI”**

Шарипова Муътабар Заҳибуллоевна, н.и.ф., дотсенти кафедраи забон ва адабиёти МДТ “ДДХ ба номи акад.Б.Гафуров”, (Тоҷикистон, Хучанд)

Шарипова Муътабар Заҳибуллоевна, кандидат филологических наук, доцент кафедры языка и литературы факультета восточных языков ГОУ “ХГУ имени акад. Б. Гафурова” (Таджикистан, Худжанд)

Sharipova Mutabar Zahibuloevna, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Tajik Language and Literature of the State Educational Institution “KhSU named after Acad.B. Gafurov”, E-mail:mutabar-1977@mail.ru

Вожаҳои калидӣ: Ансорӣ, тасаввуф, сабк, ирфон, расоил, ёддошт, назарияи тасаввуф, “Табақот-ус-суфия”, “Муноҷотнома”, “Сад майдон”, “Расоил”

Дар мақола сабки насри ирфонии Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Тазақур меравад, ки осори ирфонии Ансорӣ се самти асосии тасаввуфро фаро мегирад. «Табақот-ус-суфия» тазкираи ирфониест, ки дорои вижаҳои осори ёддошти, «Расоил» бошад, ҳолати ботинии муаллифро инъикос мекунад, дар «Сад майдон» муаллиф ба бисёр саволҳои назарияи тасаввуф равишан меандозад. Дар «Муноҷотнома» истеъдоди эҷодии Ансорӣ зоҳир мегардад бо ақидаҳои тасаввуфӣ печида, хонандаро барои рӯ овардан ба сӯи Худо, дур шудан аз ҳар чизи ночиз ва ночиз раҳнамун месозад. Дар рисолаҳои мавриди назар услубҳои гуногун мавҷуданд: услуби меъри дар «Сад майдон», услуби муқола дар «Табақот-ус-суфия», услуби назарияи ирфонӣ дар «Расоил» ва услуби муқола ба Худову инзибо дар «Муноҷотнома» ба чаҳим мерасад. Услуби осори тасаввуфӣ аз насри амалии тасаввуфӣ сарчашма мегирад, яъне аз омезиши забони меъри ва гуфторӣ иборат аст. Бо вуҷуди ин, ин услуб ба зебӣ, ҳамоҳангӣ, маҳорати эҷодӣ ва малақаҳои забонӣ печида омадааст. Тасаввуф забонро ба зарфи эҳсосот ва ҳаяҷон табдил дода, онро нӯшиши раҳмате месозад, ки ҳолати ботинӣ ӯро ошкор кунад. Баъзе қисматҳои «Сад майдон» ва қариб ҳама расоили Ансорӣ бо санъатҳои бадеии лафзӣ ва маъноӣ оро дода шудаанд. Гумон меравад, ки ҳангоми навиштани ин асарҳо Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ дар ҳолати ҷустуҷӯ ва дарки ҳақиқат қарор доштааст.

Ключевые слова: Ансари, суфизм, стиль, мистик, расоил, мемуары, теория суфизма, “Стратат-у-суфия”, “Муноҷотнома”, “Сто полей”, “Расоил”

В статье рассматривается стиль Ходжи Абдуллахи Ансари в его мистической прозе. Отмечается, что мистические произведения Ансари включают в себя три основных направления исламского мистицизма. “Табақот-ус-суфийский” – памятник мистическим людям, обладающий особенностями произведений жанра мемуаров, в то время как в «Апостоле» автор черпал вдохновение в своих духовных поисках, отражая свое внутреннее состояние в письменных произведениях. В “Сто полей”, автор признает научное начало произведения и проливает свет на многие вопросы теории мистики. В «Муноҷотнома» проявляется творческий талант Ансари, переплетается с мистическими взглядами и поднимает завесу читателя об истинной цели обращения к Богу, отрешенности от всего значительного и незначительного. В рассматриваемых трактатах есть разные стили: в “Сто полей”, наблюдается нормативный стиль; стиль диалога проявляется в «Табақот-у-суфийском»; стиль теории иронии изложен в «Расоил»; стиль обращения к Богу, изоляция – в «Муноҷотнома». Стиль мистических артефактов исходит из практической мистической прозы, то есть состоит из сочетания языка нормы и разговорной речи. Однако этот стиль заключался в красоте, гармонии, творческих и языковых навыках. Мистицизм превращает язык в сосуд эмоций и волнения, делая его покровом милосердия, которое раскрывает его внутреннее состояние. В некоторых частях “Сто полей” и почти во всех писаниях (воззвания) украшены средствами вербального и семантического выражения. Считается, что при написании этих работ Ходжа Абдулла Ансари находился в состоянии поиска и понимания истины.

Keywords: Ansari, Sufism, style, mystic, rasail, memoirs, theory of Sufism, “Stratat-u-Sufiya”, “Munjojnoma”, “one hundred squares”, “Rasail”

Ansari's mystical works contain three key areas of Islamic tasawwuf. "Tabakat-us-Sufiya" is an anthology of mystical persons, has the features of works of the memoir genre, in "Rasail" the author is inspired by his spiritual searches, reflecting his inner state in writing, in "Maidon Garden" the author recognizes the scientific beginning of the work, bringing clarity to many questions of the theory of Sufism. In "Munajat-nama," Ansari's creative talent is revealed, which, interspersed with Sufi beliefs, lifts the curtain on the reader about the true purpose of turning to God, breaking away from everything base and trivial. In these works there are different styles: The stylistics are normative in "Maidon Garden", Stylistics of dialogue in "Tabakat-us-Sufiya", Stylistics close to Sufi literature in "Rasail", Stylistics of the Sufi appeal to God in Munajatnama. The style of Sufi works comes from practical Sufi prose, that is, it consists of a mixture of normative and colloquial language. However, this style favors beauty, harmony, creative skill, and language skills. The mystic turns the tongue into a vessel of excitement and excitement, and makes of it a covering for mercy, which reveals his inner state. In some parts of the "Garden Maidon" and in almost all the writing (rasail) are decorated with verbal and semantic means of expression. It is assumed that when writing these works, Khoja Abdallah Ansari was in a state of searching and comprehending the truth.

Асри XI аз муҳимтарин давраҳои гузариш ва тақомули насри форси тоҷик ба шумор меравад, зеро дар ин давра таълифи асарҳо дар мавзӯҳои мухталиф роҷеъ ба масоили ҳикамӣ, каломӣ, ирфонӣ ва адабӣ мутадовил шуд. Ривочу инкишофи тасаввуф дар ин аҳд яке аз сабабҳои муҳими пешрафти наср ва таълифи китобҳо ба забони форсӣ гардид.

Насри форси тоҷик дар ин давра тадриҷан аз ҳолати соддаву маъмули хеш хориҷ шуд ва бар асари омешиш ва тамоюли зиёди нависандагон бо осори арабӣ ба насри мутакаллиф ва маснӯъ табдил ёфт. Истеъмоли оёту аҳодис, маҳсусан шеър дар наср василае барои итнобу ороиши сухан гардид. Дар ин давра ҳадди гузариш аз нари содда ба насри фаннӣ вучуд дорад, ки дар он шеваи таркиби каломот дур аз душвориҳои насри маснӯъ аст, вале аз хусусиятҳои қобили таваҷҷӯҳи он итноб, мутародифоти лафзӣ маънавӣ, сачъҳои соддаву муқаррар аст, ки бештар дар осори ирфонӣ ва маҷолиси хатибону воизон ва сӯфиён дида мешавад.

Дар ин замина муҳтасоти сабки нигориши Хоҷа Абдуллоҳи Ансориро дар рисолаҳои мансураш «Табақот-ус-суфия», «Сад майдон», «Расоил» ва «Муноҷотнома» дида баромадем, зеро маърифати забон ва услуби баёни нависанда барои шинохти мақоми ӯ дар адабиёт, муайян намудани мароми эҷодӣ ва ҷанбаҳои ҳунарии ӯ амри хеле муҳим маҳсуб мешавад.

Таъсири шеваи Ҳирот ба рисолаҳои Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ, аз ҷумла «Табақот-ус-суфия», «Сад майдон», «Расоил» ва «Муноҷотнома» дида мешавад, ки навъи мухталифи забон ва баёнро доранд, забони ҳар як асар мувофиқи талаботи жанри он ба тартиб оварда шудааст. Масалан, «Табақот-ус-суфия», ки дар доираи китобҳои таърихӣ ва тазкираҳои ирфонӣ таълиф шудааст, бояд забони меъёр дошта бошад, аммо бар асоси ниёзҳои шунавандагон (шогирдон) ва заминаҳои иҷтимоӣ, ки матн дар он бознигарӣ мешавад, забони Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ забони дарсу мавъиза дар рисола интиҳоб карда мешавад.

Ҳамчунин, «Сад майдон», ки китоби дарсии шогирдон дар роҳи ирфон ва тасаввуф аст, талош шудааст, ки ба забоне таълиф шавад, ки дар он танҳо масоили ирфонӣ, майдонҳои солиқон барои расидан ба ҳақиқат, оғӣ аз ҳаргуна норавшаниҳо ва силсилаи адабӣ ҳолӣ бошад, то дар фаҳми муридон ва солиқон қачфаҳмиҳо ба миён наояд. Аммо «Расоил», ба фарқ аз «Сад майдон», забоне дорад, ораста ба орояҳои адабӣ, аз ин рӯ, матни ин асар ба тафсир гирифта аст; шеваи баёни ин асар мувофиқи таъби онҳо гоҳ оҳангнок ва гоҳе содда тартиб дода шудааст.

«Табақот-ус-суфия»-и Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ ба бахши ёддоштҳои ирфонӣ шомил аст. Ин асар «насири шифоӣ» ё гуфтаҳои тасаввуфӣ дорад. Дар тазкираи ирфонӣ «Табақот-ус-суфия»-и Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ шеваи гуфтаҳои баргари дорад, сабки гуфтораш ба гуиши Ҳироти асри XI майл дорад, аммо ба далели тағйироти нависандагон ва қотибон забони ин асар ба дигаргунӣ дучор шудааст. Ҳатто Абдурраҳмони Ҷомӣ дар бораи мураккабии забони ин асар дар замони худ чунин мегӯяд:

«Забони ҳиравӣ, ки дар ин аҳд буд, аз тарафи муаллифони осори ирфонӣ ба дараҷае ислоҳ ва таҳриф шудааст, ки дар бисёр мавқеъҳо фаҳмидани маънои он осон нест» [2, с.2].

Аз ҳамин сабаб таснифоти забони Ҳироти асри XI хусусияти худро дорад, ки дар ду асари Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ «Сад майдон» ва «Расоил» маҳз ҳамон печидагӣ ва мураккабии забони тазкираи ирфонӣ «Табақот-ус-суфия» буда, дида намешавад, зеро дар матни тазкираи мазкур онро муаллиф дар мавриди нақл қарор дошт.

Шайхулислом гуфт, ки Шиблӣ пешини из, ки оини илм бо сари минбар барад ва бар халқ буисти Ҷунайд гуфт, ки мо оини илм дар сардобҳо ва хонаҳо мегуфтем танҳо ва бошорат.

Шиблӣ омад онро ба сари минбар бурд ва бар халқ буғист ба тасниъ дар шӯр ва бетоқатӣ, яъне аз ишорот бо иборат оварад. Шиблӣ бистуду бо ӯ дар бемористон буд, Шиблӣ гуфт: «алҳария хи ҳария алқалби лоғайр» (الحرية هي حربه القلب لا غير)

Матни «Табакот-ус-сӯфия»-и Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ аз лиҳози забон ва шеваи баён ба ду тақсим кардан мумкин аст: аввал ин ин, ки ин асар ба қавли Абдурраҳмони Ҷомӣ аз рӯи асари «Табакот-ус-сӯфия»-и Шайх Абдурраҳмони Суллаймӣ дар сабки тазкираи ирфонӣ навишта шудааст ва муҳибону муридони онро гӯш мекарданд ва дар шакли китобат ба устодашон пешниҳод мекарданд [18, с.2].

Дар воқеъ, ҳадафи Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ аз тадвини тазкираи ирфонии Шайх Суллаймӣ, ба унвони як асари ҷудоғона набуд, танҳо ҳадафи ӯ панд ва мавъиза аз рӯи ҳамин тазкираи ирфонӣ барои шогирдонаш будааст. Воқеан, чунин омил мазмуни матнии забон ва сабки баёни худро тақозо мекард, зеро дар мавъиза ва дарс корбурди лафзҳои умумӣ ва маъмулӣ бо шунаванда, робитаи возеҳ ва объективӣ ба вучуд меорад, аз ҷониби дигар, истифодаи чунин тарзи баён дар байни гӯянда ва шунаванда алоқаи хубро ба вучуд меоварад, зеро корбурди лаҳҷаи гуфтугӯ дар баёни ҳодисаҳои таърихӣ метавонад фосилаи вақти байни ҳодисаи таърихӣ ва шунавандаро ба ҳадди ақалл наздик кунад ва ба ин васила иртиботи байни ин ду ро барқарор кунад ва бар шунаванда таъсири бештаре дошта бошад.

Сипас, шояд забони яке аз сабабҳои ин асарро ба расмият надаровардани муҳаррир ҳам ҳамин бошад. Агар ин асар ба забони меъёрии садаи XI таълиф шуда, таҳрир карда, бо номи Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ сабт мегардид, ба хоҳири шабоҳат, на балки аз ҷиҳати «ин ҳамонӣ» мухтавои аксарияти бахшҳои «Табакот-ус-сӯфия»-и Шайх Суллаймӣ бо ин асари Ансорӣ дар «Табакот-ус-сӯфия» як навъ сирқот ва интиҳоли илмӣ маҳсуб мешуд.

Таъсири мазмунӣ ба сабки эҷодиёти Ансорӣ дар «Расоил». Бештари мавзӯи рисолаҳо ба баёни ҳолат ва таҷрибаҳои ирфонии Пири Ҷирот бахшида шудааст, ки забони ин асар ба сабки шикастхурдаи тасаввуфӣ майл дорад. Намунае аз матни «Расоил»-и Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ:

Илоҳӣ, чун нигаристам, бар сарам шоҳу тоҷ дорам ва чун ба худ нигоҳ мекунам, хоҳу бадтар аз хокам.

Илоҳӣ, сабр аз ман рамид, тоқатам шуд сушт. Тухмро ором киштам беқарори рустан.

Илоҳӣ, шодам, ки ба ту наафтадам.

Илоҳӣ, аз куштаи худ хун наёяд ва аз сӯхтаат дуд, чаро ки куштаи ту ба куштан шод аст ва сӯхтаи ту ба сӯхтан хушнуд.

Ҷое:

Чун Ҳусайн Мансури Ҳаллоҷро ба зиндон бурданд, ҳаҷдаҳ рӯз дар зиндон монд. Шиблӣ, қуддуса сирраҳу, назди ӯ рафт ва пурсид: муҳит чист? Гуфт: Фардо биё, то бигӯям, рӯзи дигар Ҳусейнро ба пойи дор бурданд, Шиблӣ омад ва гуфт, ҷавоби масъалаи мо бигӯ, гуфт, аввалҳо ҳаёл ва охир қатл, яъне аввал он расан аст ва охиринаш харҷкунанда[3, с.2].

Тавре дар мисоли боло мебинед, қисми аввали порчаҳо бо забони адабӣ оро ёфта, қисмати дуҷуми ин порчаҳо насри содаи мурсал мебошад. Зеро мазмуни ин асар ғоявӣ нест, ки ихтилофи қувваи ҷисмонӣ ва нуфузи илмӣ ба назар намоён бошад ва дар натиҷа забонаш дағал мешавад, аммо мазмуни он аз ақлу дарки муаллиф бармеояд, аз ин рӯ, принсипи адабиётшиносӣ ва пайванди маънӣ дар мисоли болоӣ маълум аст, масалан: дар қисмати дуҷуми боло, ки мегӯяд: «Қатли ту шод аст аз куштан». Саргузашти Мансури Ҳаллоҷро бо ақли Хоҷа ва вай каломро ба ин воқеа ҷалб мекунад. Ин ба он далолат мекунад, ки номаҳо маҳсули ҳолатҳои рӯҳӣ буда, аз ақлу идроки Хоҷа бархостаанд.

Дар «Сад майдон» назарияи ирфонӣ баррасӣ шудааст. Бинобар ин дар рисолаи «Сад майдон» аз нигоҳи эҷодиёт сабк ва мазмуни он ғанитар аст, нисбат ба «Расоил». Забони ин асар мисли «Табакот-ус-сӯфия» хушоҳанг ва фасеҳ аст, аммо нисбат ба қисми дуҷуми васфҳо сифат камтар дида мешавад, ки ин боиси тавачҷӯҳ гардидааст.

Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ назарияи тасаввуфи шариятро дар «Сад майдон» баён кардааст, зеро Хоҷа бар асоси сарчашмаҳои динии дасти аввал, яъне Қуръон ва ҳадис, он илмҳое, ки бунёдгари шарият буд, мавриди истифода қарор дод. Дар ин маврид тибқи гуфтаи худаш падараш аз аввалин ансорони паёмбар буда, барои ҳамин ҳам сарчашма аз он гирифтааст. Бисёр таъкид кардааст, ба ин далел, ки сабки ин асар ғанӣ, ҳам илмӣ ва ҳам муқаррарӣ буда, бо оятҳои Қуръони Карим ва аҳодиси Паёмбар зинат ёфтааст. Муҳимтарин хусусияти ин асар тақрор ва мувозинати қолаби қаринаҳо мебошад, ки бо ҳамин хусусият таъкид шудааст. Дар ин

асар калимаҳои гуфтугӯ нисбатан кам ва дар баъзе маврид қариб дида намешавад. Намунаи матни “Сад майдон”:

Майдони ҳафтоду нухум таслим аст. Аз майдони вилоят, майдони таслим зоида, Қола таъоли: «ва салмавои таслимо» "و سلموا تسليما": (33/56) таслими хештан ба Ҳақ супурдан аст, ҳар чӣ миёни бандаст бо мавлии таъоли аз эътиқод ва аз хизмат ва аз муомилат ва аз ҳақиқати бинобар таслим аст.

Ва ин се навъ аст: яке: таслими тавҳид, дигаре: таслими иқтисом аст, сеюм таслими таъзим аст.

Таслими тавҳид се чиз аст: Худоро ноида бишнохтан ва нодир ёфтано пазируфтани ва бе маъориза чизе пурсидан.

Ва таслими ақсом се чиз аст: бар вакили вай эътимод кардан, вазни некуҳикам пазируфта ва кӯшиш дар ҳузи нафс биғуштан ва таслими таъзим се чиз аст: саъйи худро дар хидояти вай кам дидан ва ҷаҳди худро дар муовинати ва кам дидан ва нишонаи худро дар фазли кам дидан [3, с.89].

Хулоса ин аст, ки мӯхтавои ин асарҳои ирфонӣ се кунчи секунҷаи тасаввуфи исломиро дар бар мегирад. «Табакот-ус-сӯфия» ба соҳаи ёддоштҳои ирфонӣ марбут буда, жанри ёддоштиро дорад. Мазмуни рисолаҳо аз ҳолатҳои дохилӣ тавлид шуда, аз ақлу идроки Ҳоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ бархоста, аз суҳанвари сермаҳсул будани ин орифи номвар аст.

Дар ин асарҳо навъи сабкҳои мухталиф ба назар мерасад:

1. Сабки меъёри замона, сабки «Сад майдон».
2. Сабки меъёри муҳоварӣ дар «Табакот-ус-сӯфия».
3. Сабки мағлуби сӯфиёна дар «Расоил».
4. Сабки муноҷоти тасаввуфӣ дар «Муноҷотнома» дида мешавад.

Сабки мағлубшуда аз таҷрибаҳои насри ирфонӣ мебошад, яъне дар он омехтагии забони меъёрӣ ва забони гуфтугӯӣ мебошад. Аммо сухани мағлубшуда нақши отифӣ, интишофӣ, зебоии офариниш ва ҳунари забонро бармегузинад. Ориф забонро зарфи аҳвол шӯру ангега ва хиҷобҳои отифии худ месозад, ки он ҳолати дарунии хеш мебошад [1,2].

Баъзе қисматҳои Сад майдон ва қариб аксари номаҳо бо санъати лафзӣ ва маънавий оро дода шудаанд. Гумон меравад, ки Ҳоҷа ҳангоми имлои ин ду асар ҳолатҳои иртибот бо ҳақиқатро аз сар гузаронидааст.

Сухани пурмазмун аз доираи шуури расмӣ ва истилохоти тасаввуфӣ ба вучуд меояд, ин гуна гуфтор бори вазнини ғоявиро бар душ дорад. Чунон ки дар матни «Расоил» мебинем, фазои ғоявӣ ҳукмфармо, забони он калом пурпечуб буда, шабоҳатҳои оғой ва лафзӣ камтар мушоҳида мешавад. Сабки ин асар мисли сабки «Сад майдон», «Табакот-ус-сӯфия» ғанӣ аст. Суханҳои пурэҷозии инзивой дар матни «Муноҷот» ба назар мерасад, ки он нишонаи насри мусаччаъи дарачаи камоли иншо аст. Матнҳои бойӣ ғанӣ аз балоғати калом ба далели таъба ба гуфторҳои пешин ва ҳолатҳои мавъизаву баён ҳама якхела буда, дорой андешаҳои умумии ирфонӣ буда, сабки ягона ва якнавохт надоранд. Таваҷҷуҳи суҳанони Пири Ҳирот ба суҳанони пирони пешин, латифаҳо, гуфторҳо, мавъизаҳо, андешаҳо ва ривоятҳо ба тавре аст, ки баъзе аз онҳо иқтибоси баъзеи дигаранд [8, с2].

Мисли истинод «Табакот-ус-сӯфия»-и Ҳоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ ба рисолаи «Табакот-ус-сӯфия»-и Абдурахмони Суллаймӣ, ки ба забони арабӣ навишта шудааст, монанд аст. Аз хамин сабаб дар «Табакот-ус-сӯфия»-и Ҳоҷа вожаҳо, ибораҳо, таркибҳо ва сохти синтаксисии забони арабӣ роҳҳои зиёде пайдо кардаанд. Ҳамчунин, тазкираи “Нафҳот-ул-унс”-и Абдурахмони Чомӣ аз «Табакот-ус-сӯфия»-и Ҳоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ аз ҷумлаи матнҳои ғанӣ маҳсуб мешавад.

ПАЙНАВИШТ:

1. Ансорӣ, Абдуллоҳ. Муноҷотнома/Бо кӯшиш ва эҳтимоми Равонии Фарҳодӣ/А. Ансорӣ.- Техрон, 1977.- 54с.
2. Ансорӣ, Абдуллоҳ. Табакот-ус-сӯфия/Бо тасхеҳи Ҳусайни Оҳӣ/А. Ансорӣ.- Техрон: Фурӯғӣ, 1380. - 733 с.
3. Ансорӣ, Абдуллоҳ. Сад майдон / Бо эҳтимоми Қосим Ансорӣ. - Техрон, 1363.-125с.
4. Қуръони маҷид / Тарҷумаи Абдулҳамиди Оятӣ. Баргардони Мирзо Комрон. – Техрон: Интишороти Вазорати фарҳанг ва иршоди исломӣ, 1376 (1997). – 606 с.
5. Маҷмӯаи расоили форсии Ҳоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ/Бо тасхеҳу муқобалаи се нусха ва муқаддимаву фаҳориси Муҳаммадсарвари Мавлоӣ.-Қ.1.-Техрон:Интишороти Тӯс,377-427 с.
6. Тафсири адабӣ-ирфонии Абдуллоҳи Ансорӣ. - Қ.1.– Техрон: Иқбол, 1379. - 360с.

7. Тафсири адабӣ-ирфонӣ Абдуллоҳи Ансорӣ. - Ҷ.И. – Техрон: Иғбол, 1379. - 240с.
8. Баҳор, Муҳаммадтақӣ. Сабкшиносӣ. - Ҷ.1. -Техрон,1373. - 323с.
9. Бахтин, М. Проблемы поэтики Достоевского/М.Бахтин.-М.: Сов. писатель. 1963. - 363с.
10. Боркюэй, Серж. Пири Ҳирот / Тарҷумаи Равонии Фарҳодӣ. – Кобул, 1978. – 420с.
11. Зарринқуб, Абдулҳусайн. Аз гузашти адаби Эрон/А.Зарринқуб. –Техрон, 1362.-327с.
12. Кадканӣ, Муҳаммадризо Шафъӣ. Суварӣ ҳаёл дар шеърӣ форсӣ. - Техрон, 1378. - 832с.
13. Кошонӣ, Абдураззоқ. Шарҳи манозил-ус-соирин/А.Кошонӣ. - Техрон, 1370.-150с.
14. Куделин, С.А. Средневековая арабская поэтика/С.А.Куделин. – М.: Наука, 1983. – 262 с.
15. Лихачев, Д.С. Поэтика древнерусской литературы/Д.С.Лихачев.- Л.: 1972. - 356с.
16. Насриддинов, А. Маърифат ва шарҳи адабиёт/А.Насриддинов. - Душанбе, 1991.-192с.
17. Олимов, К. Чаҳонбинии Абдуллоҳи Ансорӣ/К.Олимов. - Душанбе: Дониш, 1991. - 160с.
18. Ҷомӣ, Абдурахмон. Нафаҳот-ул-унс./А.Ҷомӣ.-Хучанд:Ношир, 2014.-627с.

REFERENCES:

1. Ansari, Abdullah. Correspondence / With the effort and care of Ravani Farhadi. - Tehran, 1977. - 54p.
2. Ansari Abdullah. Tabaqat-us-Sufiya / With the correction of Hossein Ohi.-Tehran: Furughi, 1380. - 733 p.
3. Ansari, Abdullah. Hundred Fields / Courtesy of Kasim Ansari. - Tehran, 1363.-125 p.
4. Holy Qur'an / Translation of Abdulhamid Ayati. Return of Mirza Komron. - Tehran: Publications of the Ministry of Culture and Islamic Guidance, 1376 (1997). - 606 p.
5. The collection of Persian messages of Khwaja Abdullahi Ansari / With three copies of corrections and interpolations and a summary and commentary by Muhammad Sarvari Mawlai. - J.1. - Tehran: Tos Publications, 1377.- 427 p.
6. Literary-mystical interpretation of Abdullah Ansari. - Volume 1.- Tehran: Iqbal, 1379. - 360 p.
7. Literary-mystical interpretation of Abdullah Ansari. - Volume II.- Tehran: Irbol, 1379. - 240 p.
8. Bahar, Mohammad Taqi. Stylistics. - J.1. - Tehran, 1373. - 323 p.
9. Bakhtin M. Dostoevsky's Poetic Problem.-М.: Sov. the writer 1963. - 363 p.
10. Borqueway, Serge. Piri Hirot / Translation of Farhadi's psychology. - Kabul, 1978. - 420 p.
11. Zarrinkub, Abdulhusain. From the passage of Iranian literature. - Tehran, 1362.-327 p.
12. Kadkani, Mohammadreza Shafe'i. The horse of imagination in Persian poetry.-Tehran,1378.-832 p.
13. Kashani, Abdurazzor. Explanation of manozil-us-soirin. - Tehran, 1370.-150s.
14. Kudelin S.A. Medieval Arabic poetics. - М.: Nauka, 1983. - 262 p.
15. Likhachev D.S. Poetics of ancient Russian literature. - L.: 1972. - 356 p.
16. Nasriddinov A. Knowledge and interpretation of literature. - Dushanbe, 1991.-192p.
17. Olimov K. Worldview of Abdullah Ansari. - Dushanbe: Donish, 1991. - 160 p.
18. Jami, Abdurrahman. Nafahat-ul-uns.-Khujand: Publisher, 2014.-627p.